

Sekurytyzacja współpracy rozwojowej. Przykład wybranych państw Europy Środkowej i Wschodniej

Głównym celem tego projektu jest zbadanie sekurytyzacji współpracy rozwojowej. Nie posługuję się jednak tym terminem ściśle w taki sposób, jak pierwotnie prezentowali przedstawiciele Szkoły Kopenhaskiej. Współpraca rozwojowa nie jest „kwestią przedstawianą jako zagrożenie egzystencjalne, wymagające działań nadzwyczajnych i uzasadniające działania wykraczające poza normalne granice procedury politycznej”¹. Nie jest postrzegana jako zagrożenie samo w sobie, ale jako narzędzie sekurytyzacji problemów, które zostały ujęte w agendzie rozwojowej. Innymi słowy, współpraca rozwojowa realizuje interesy darczyńców związane z bezpieczeństwem. Tak rozumiana sekurytyzacja może przejawiać się m.in. politycznymi deklaracjami dotyczącymi powodów podejmowania działań pomocowych, uzasadnieniem działań pomocowych w dokumentach strategicznych, kierowaniem ODA do konkretnych beneficjentów, sposobem kształtowania priorytetów do osiągnięcia dzięki ODA.

Zweryfikowane zostaną dwie hipotezy: **sekurytyzacja wpływa na współpracę rozwojową; sekurytyzacja ma dominujący wpływ na współpracę rozwojową** (zwłaszcza jej programowanie, praktykę udzielania pomocy, schematy alokacji). Konieczna będzie odpowiedź na pytanie badawcze: Jaki jest wpływ sekurytyzacji na współpracę rozwojową? Odpowiedź zostanie udzielona na podstawie analizy współpracy rozwojowej realizowanej przez wybrane kraje Europy Środkowo-Wschodniej. Ich wybór oparto na projekcie najbardziej podobnych systemów. Zgodnie z tą zasadą do analizy wytypowano następujące państwa: Czechy, Węgry, Polskę i Słowację. Wszystkie te kraje w drugiej dekadzie XXI wieku, w czasie kryzysu uchodźczego i migracyjnego, który dotknął Europę, wyraźnie sprzeciwiły się planom UE przyjęcia imigrantów z Afryki i Bliskiego Wschodu, widząc w tym istotne zagrożenie dla ich bezpieczeństwa (m.in. jako narastającą perspektywę zagrożenia terrorystycznego oraz jako zagrożenie wynikające z różnic kulturowych). Zaapelowali o pomoc na miejscu i rozwiązywanie problemów u ich źródła, co można odczytywać jako *speech act* w procesie sekurytyzacji współpracy rozwojowej. Kwestie te znalazły również odzwierciedlenie w ich oficjalnych programach pomocowych i schematach alokacji pomocy. Jednak ich motywacje związane z bezpieczeństwem pojawiły się już wcześniej – na początku XXI wieku – choć nie były tak wyraźne.

Wiedza zdobyta w trakcie analizy pozwoli **zidentyfikować sposoby łączenia zagadnień związanych z bezpieczeństwem i współpracą rozwojową** (jej programowaniem, praktyką, alokacją pomocy). Dzięki temu możliwe będzie **opracowanie modelu pomiaru sekurytyzacji współpracy rozwojowej**. Zbudowany model będzie wykorzystywał **dane jakościowe i ilościowe** (nie tylko dotyczące ODA przekazywanej przez wybrane państwa Europy Środkowej i Wschodniej, ale także zbiory danych o zagrożeniach i ryzykach dla bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego). Skonstruowany model będzie testowany na przykładach krajów-darczyńców, a następnie konsultowany z ekspertami zajmującymi się problematyką rozwojową. Pozwoli to na korektę ewentualnych błędów i udoskonalenie modelu tak, aby był uniwersalny i użyteczny dla badaczy zajmujących się sekurytyzacją współpracy rozwojowej.

Badania, oparte na **metodach jakościowych i ilościowych**, będą prowadzone w trzech głównych fazach:

- **faza 1** – kwerenda w archiwach MSZ, bibliotekach narodowych i ośrodkach naukowych posiadających w swoich zasobach materiały źródłowe dotyczące współpracy rozwojowej;
- **faza 2** – analiza dokumentów, zgodnie z zasadami badania procesu sekurytyzacji przedstawionymi przez Szkołę Kopenhaską, co pozwoli na określenie powiązań między kwestiami bezpieczeństwa a współpracą rozwojową;
- **faza 3** – pomiar sekurytyzacji w teorii i praktyce współpracy rozwojowej w wybranych krajach Europy Środkowej i Wschodniej.

¹ B. Buzan, O. Wæver, J. de Wilde, *Security: A New Framework for Analysis*, London 1998, s. 23-24.